

Adressater i følge liste

BYGDØY, OSLO KOMMUNE. VARSEL OM OPPSTART AV FREDNINGSSAK FOR BYGDØY KULTURMILJØ

Riksantikvaren varsler med dette om at et område på nordvestre del av Bygdøy som bl.a. omfatter Bygdø Kongsgård, Norsk Folkemuseum med Vikingskipshuset, Bygdøy kapell, øya Killingen og et areal i sjøen omkring området, vil bli foreslått fredet som kulturmiljø med hjemmel i lov om kulturminner av 9. juli 1978 nr. 50 § 20, jf. § 22. Forslaget om fredning vil komme til å gjelde bebyggelsens eksteriør og alt land- og sjøareal innenfor fredningsområdet. Unntatt fra fredningen er Oscarshall slott og kongsgårdens hovedhus med sidebygg, omkringliggende park og jordbruksareal, som er underlagt H.M. Kongens disposisjonsrett. Se vedlagte kartskisse og liste over berørte eiendommer.

De eiendommene som H.M. Kongen har disposisjonsrett over, er en del av det helhetlige kulturmiljøet på Bygdøy, og omfatter nasjonale kulturminneverdier som utgjør en viktig del av grunnlaget for fredningsforslaget. Eiendommene unntas likevel fra fredningen fordi det allerede foreligger spesielle samarbeidsrutiner i forholdet til Riksantikvaren. Kongens disposisjonsrett til de statlige kongelige eiendommer er nedfelt i egen St.prp. nr. 1 (2004–2005), og forvaltningen av eiendommene er definert gjennom avtaler mellom Statsbygg og Det Kongelige Hoff.

Fredning av kulturmiljøer

§ 20 i kulturminneloven åpner for fredning av større områder på grunnlag av deres samlede kulturhistoriske verdi. Bestemmelsen lyder som følger:

”Et kulturmiljø kan fredes av Kongen for å bevare områdets kulturhistoriske verdi.

I fredningsvedtaket etter første ledd kan Kongen forby eller på annen måte regulere enhver virksomhet og ferdsel i fredningsområdet som er egnet til å motvirke formålet med fredningen. Det samme gjelder fradeling eller bortfeste av grunn til virksomhet som nevnt i første punktum.

Departementet kan i særlige tilfeller gjøre unntak fra vedtak om fredning og fredningsbestemmelser for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep i det fredete området.”

Formålet med bestemmelsen er først og fremst å gjøre det mulig å ta vare på sammenhengen og helheten i spesielt verdifulle kulturmiljøer som vurderes å være av nasjonal betydning og interesse. Det er Kongen i statsråd som har myndighet til å fatte endelig vedtak om fredning etter denne paragrafen. Etter forvaltningspraksis blir en kulturmiljøfredning vedtatt som forskrift og ikke som enkeltvedtak.

Kulturmiljøfredning på Bygdøy

Riksantikvarens initiativ for å bevare kulturlandskap og bebyggelse på den nordvestre delen av Bygdøy-halvøya har til hensikt å framheve den kulturhistoriske verdien av dette spesielle området både for hovedstaden og for nasjonen Norge. Selv om området har vært bebodd siden steinalderen, er det først og fremst dets historie som kongelig eiendom siden middelalderen og kongehusets tilrettelegging av store deler av landskapet som folkepark på 1800-tallet som utgjør grunnlaget for fredningen. Mens søndre del av halvøya stort sett er bebygd med eneboliger, utgjør nordvestre del i dag et svært viktig rekreasjons- og opplevelsesområde for hele Oslos befolkning.

Eiendommen Bygdø Kongsgård, gnr. 1/bnr. 1, utgjør ca. 2000 daa og dermed størstedelen av fredningsområdet. Her er landskapet formet av landbruksdrift gjennom århundrer, og dette preget er i dag godt bevart innenfor det foreslåtte fredningsområdet, bl.a. med stor- og småfe på beite på jordene nord for kongsgården gjennom sommersesongen. Etter 1814, under Kong Karl Johan og hans etterfølgere Oscar I, Karl XV og Oscar II, ble store deler av kongehusets eiendom lagt ut til folkepark for Christianias befolkning, på samme måte som Djurgården ble utviklet for befolkningen i Stockholm. Oscar II begynte i 1894 å sette opp gamle norske hus på et areal like ved kongsgården, i dag Norsk Folkemuseum. Andre karakteristiske bygningsanlegg som fortsatt preger området, er Oscar Is lystslott Oscarshall med paviljong og kavalerfløy, serveringsstedene Rodeløkken og Sæterhytten med paviljonger og flere av de såkalte kongevillaene. Det sentrale bygningskomplekset er selve kongsgården, som ligger høyt og godt synlig fra nord og nordøst. Hovedbygningen fra 1700-tallet troner for enden av alleen langs Bygdøyveien, omgitt av hage og park mot sør, og med tunet med moderne driftsbygninger på den andre siden av Bygdøyveien i nordøst. Til sammen utgjør disse anleggene et bygningsmiljø med hovedvekt på 1800-tallet som dokumenterer en toneangivende byggestil i denne perioden på en unik måte. De moderne bygningene innenfor området er underordnet denne helhetsvirkningen.

Folkeparken som ble anlagt i de kuperte skogsområdene omkring kongsgården, danner rammen om bygningene og innmarka, og dokumenterer både kongehusets interesse for befolkningens velferd og 1800-tallets naturtilpassete parker i landskapsstil. Fra 1830-åra ble det bygd ut et nett av gangveier med orienteringsskilt, brygger, badeplasser, serveringssteder og utsiktspunkter med benker som en del av det tilrettelagte tilbudet til publikum. Mye av dette er fortsatt bevart, selv om mange av anleggene bare eksisterer som ruiner. Øya Killingen er inkludert i fredningsområdet fordi den landskapsmessig hører til Bygdøylandet, og fordi den utgjør en del av båtmiljøet ved Bygdøy Sjøbad.

I kulturlandskapet på Bygdøy, ikke minst i de skogsområdene som ble lagt ut til folkepark, er det i dag dokumentert naturforekomster av nasjonal verdi spesielt når det gjelder vegetasjon og geologi. Fylkesmannen i Oslo og Akershus tilrådte i 2005

at til sammen fire områder på Bygdøy blir vernet etter naturvernloven som henholdsvis landskapsvernområder og naturreservater. Det arbeidet som Riksantikvaren nå setter i gang med å klarlegge innhold og omfang av en kulturmiljøfredning, vil også avklare hvorvidt både naturvernloven og kulturminneloven skal anvendes innenfor området.

Innenfor det foreslåtte fredningsområdet eksisterer det i dag en rekke planer for å utvikle de forskjellige virksomhetene videre i tråd med dagens bruk og publikums interesser. Hovedaktørene er Staten, Norsk Folkemuseum og Oslo kommune.

Staten v/ Fornyings- og administrasjonsdepartementet er hjemmelshaver til Bygdø Kongsgård. Eiendommen forvaltes av Statsbygg og Norsk Folkemuseum. *Staten v/ Statsbygg* sto for restaureringen av hovedbygningen på Kongsgården, avsluttet ved årsskiftet 2006/07, og restaurering er satt i gang for Oscarshall og Sæterhytten. Monumentet over grev Wedel Jarlsberg fra 1845 på Dronningberget vil bli restaurert av Statsbygg og Folkemuseet i 2007. Statsbygg vil også ruste opp strandarealet ved Bygdøy Sjøbad i 2007. Statsbygg og Norsk Folkemuseum har startet arbeidet med å planlegge et nytt publikumssenter på driftstunet til kongsgården.

Etter avtale med staten har *Stiftelsen Norsk Folkemuseum* fra 2004 ansvar for driften av kongsgården. Etter avtale med H.M. Kongen driver Folkemuseet også jordbruk på arealet ved hovedbygningen. *Staten v/ Statsbygg* forvalter kystlinjen fra Paradisbukta til Bestumkilen, og har ansvaret for boligene på eiendommen. Avtalen og premisene for dette er nærmere omtalt i diverse stortingsdokumenter. For å legge et forsvarlig grunnlag for driften av området gjennom å avdekke og sammenfatte landskapshistorien er Folkemuseet i gang med et større forsknings- og utviklingsprosjekt i samarbeid med Universitetet for miljø- og biovitenskap.

Oslo kommune ved Plan- og bygningsetaten har siden 2005 arbeidet med en reguleringsplan for området Bygdø Kongsgård, og utarbeidingen av forslag til kulturmiljøfredning på Bygdøy vil bli samordnet med dette arbeidet i 2007/08. Samferdselsetaten har lagt fram forslag til reguleringsplan for en ny hovedsykkelvei med fortau langs østsida av Dronning Blancas vei/Bygdøyveien fra Frognerkilen til kongsgården. Etter henstilling fra Riksantikvaren i mars 2007 vil planen bli lagt til side for å unngå midlertidig fredning etter kulturminneloven, samtidig som det startes samarbeid for å finne fram til alternative traseer.

Fredningsforslaget vil ha som et overordnet formål å sikre at det kulturhistorisk verdifulle landskapet innenfor den nordvestre delen av Bygdøy med Killingen ikke blir nedslitt, nedbygd og ødelagt, men blir underlagt bestemmelser som hindrer skadelige inngrep og andre uønskete følger av forskjellige former for bruk. På denne måten vil området få et varig vern som et historisk dokument og studieobjekt når det gjelder den kulturarven kongehuset har etterlatt seg i form av bygninger, hage og park, landbruksområder, friluftsmuseum og folkepark, med hovedvekt på siste del av 1800-tallet. Samtidig vil kulturmiljøfredningen også omfatte de kulturbetingete naturverdiene i hele området. Gjennom en samordnet forvaltning og skjøtsel vil kulturmiljøet kunne videreutvikles for fortsatt intensiv bruk, bl.a. som folkepark og friluftsområde.

Før utsending av dette varselet har Riksantikvaren vært løpende orientert om statens planlagte tiltak for å ruste opp området ved Bygdøy Sjøbad. Disse tiltakene, bl.a. fjerning av eksisterende brygger og øvrige installasjoner ved Bygdøy Sjøbad, er ikke i strid med formålet med fredningen som her varsles. Tiltak i regi av staten eller tiltak staten har gitt samtykke til for opprusting av Bygdøy Sjøbad, kan derfor, uavhengig av fredningsprosessen, behandles på ordinær måte i henhold til plan- og bygningslovens bestemmelser.

Følger av en kulturmiljøfredning

En kulturmiljøfredning vil gi eiere og brukere en ramme for forvaltningen som vil ligge fast i framtida. Fredningsforskriften vil omfatte et sett med fredningsbestemmelser som vil bli utarbeidet i tråd med formålet med fredningen. I tillegg vil det bli laget en forvaltningsplan som klargjør nærmere rammene for oppfølging av fredningen. Forskriften vil gi de overordnede retningslinjene for forvaltning og vedlikehold av bebyggelse, anlegg og kulturlandskap. Bestemmelsene skal gjøre det mulig å bevare områdets egenart ved å ta vare på mest mulig av de opprinnelige eller eldre kulturminnene og landskapselementene som utgjør kulturmiljøet, og sikre at nye elementer innordner seg dette.

Fredningsbestemmelsene og forvaltningsplanen vil bli utarbeidet av Riksantikvaren i samarbeid med berørte parter gjennom ei samarbeidsgruppe. Ettersom størstedelen av området er statlig eiendom, vil det være Riksantikvaren som gis myndighet til å håndheve fredningsbestemmelsene.

Fredningsbestemmelsene vil innebære at det innenfor fredningsområdet ikke vil bli tillatt å gjennomføre utvendige arbeider på eksisterende bebyggelse, eller å foreta endringer av andre kulturminner eller gjennomføre tiltak i landskapet som kan virke inn på eller endre kulturmiljøet uten at det er gitt tillatelse (dispensasjon) til dette fra kulturminnemyndighetene. Dispensasjon kan gis i særlige tilfeller for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep i det fredete området. Fredningsbestemmelsene vil legge vekt på at det vanlige vedlikeholdet av bygningene og den vanlige skjøtselen av kulturlandskapet skal skje med opprinnelig eller tradisjonell teknikk og materialbruk så langt dette er nødvendig for å opprettholde kulturmiljøet i samsvar med fredningen. Forskriften vil gjøre nærmere rede for 1. hva fredningen ikke tillater, 2. hva fredningen ikke er til hinder for og som dermed er tillatt, herunder periodisk vedlikehold/skjøtsel, og 3. hva som kan tillates etter dispensasjon.

Dersom det skulle oppstå behov for tiltak som det må søkes om dispensasjon for etter forskriften, vil følgende prosedyre gjelde:

- a. Riksantikvaren kontaktes på et tidlig tidspunkt for rådgivning
- b. Søknad om dispensasjon sendes Riksantikvaren
- c. Godkjenning eller avslag gis med hjemmel i kulturminneloven. Klageinstans vil være Miljøverndepartementet.
- d. Arbeider/tiltak som er meldepliktige etter plan- og bygningsloven, sendes Oslo kommunes plan- og bygningsmyndigheter på vanlig måte.
Kulturminnemyndighetenes vilkår for godkjenning vil gi premisser for saksbehandlingen her.

Eier av fredet eiendom kan henvende seg til Riksantikvaren for å få veiledning i vedlikehold og skjøtsel av bygninger og uteareal. Private eiere kan også søke om

økonomisk støtte til godkjente istandsettings- og vedlikeholdsarbeider. Utgifter til vedlikehold av fredet bebyggelse som brukes til bolig, er under visse forutsetninger fradragsberettiget gjennom en egen regel i skatteloven.

En fredning av Bygdøy kulturmiljø har ikke til hensikt å stoppe enhver videre utvikling av området. Den bruken av landskap og bebyggelse som har formet det verdifulle miljøet, må ikke bare kunne fortsette, men også videreutvikles. Dette er en forutsetning for at miljøet skal kunne bevares for ettertida. Mens reguleringsplanen for området vil fastsette *hvilken bruk* de forskjellige arealene kan ha, vil fredningen sette grenser for *hva slags endringer* denne bruken kan medføre i kulturmiljøet.

Fredningsprosessen

Saksbehandlingsreglene skal sikre eiere og andre berørte parter mulighet til å medvirke i utformingen av fredningsforslaget. Fredningssaken består av følgende faser:

- Oppstart av fredningsforslaget, varsel og kunngjøring
- Utarbeidelse av fredningsforslag, samarbeid med berørte parter
- Lokal høring og offentlig ettersyn
- Oversendelse for politisk behandling i kommunestyret
- Sentral høring
- Oversendelse til Miljøverndepartementet
- Saksforberedelse og fredningsvedtak av Kongen i statsråd
- Kunngjøring og tinglysing

I samsvar med lov om kulturminner § 22 annet ledd, vil melding om igangsettelse av fredningssaken kunngjøres i Norsk lysingsblad, Aftenposten og Dagsavisen. Før den formelle fredningsprosessen har Riksantikvaren i tillegg hatt møter med berørte parter for å etablere kontakt og få disse som aktive medspillere i prosessen. Riksantikvaren ønsker at fredningsbestemmelsene kan utarbeides i samråd med berørte parter.

Høringsfrist

Vi ber om at eventuelle merknader til meldingen om oppstart av fredningssaken sendes Riksantikvaren

innen onsdag 23. mai 2007

For å spare tid vil arbeidet med fredningsbestemmelsene og etableringen av ei samarbeidsgruppe starte opp umiddelbart etter at varselet er sendt ut. Eventuelle merknader til varselet vil bli vurdert som et ledd i dette arbeidet. Vi tar sikte på å samkjøre tidsskjemaet for fredningssaken med Plan- og bygningssetatens arbeid med reguleringsplanen for Bygdø Kongsgård, det vil si at både fredningsforslag og reguleringsplanforslag ønskes sendt på lokal høring og lagt ut til offentlig ettersyn i oktober-november 2007. Fredningsforslaget vil bli lagt ut til offentlig ettersyn hos Riksantikvaren og hos Byantikvaren i Oslo, i Oslo kommunes informasjonssenter i Rådhuset og hos bydelsforvaltningen i bydel 5 Frogner.

Saksbehandling mens fredningsprosessen pågår

Det forutsettes at eiendommene innenfor det aktuelle fredningsområdet behandles som fredet inntil fredningssaken er avgjort, og at eventuelle planer om tiltak som kan

være problematiske i forhold til formålet med fredningen, drøftes med Riksantikvaren. Skulle det i løpet av arbeidet med fredningen oppstå situasjoner som på en eller annen måte truer med å redusere området verdi som kulturmiljø, har kulturminneforvaltningen med hjemmel i kulturminneloven § 22 nr. 4 anledning til å fatte vedtak om midlertidig fredning for å sikre vern av kulturmiljøet eller deler av dette inntil spørsmålet om endelig fredning er avklart.

Vennlig hilsen

Nils Marstein
riksantikvar

Unni Grønn

Kopi til: Miljøverndepartementet

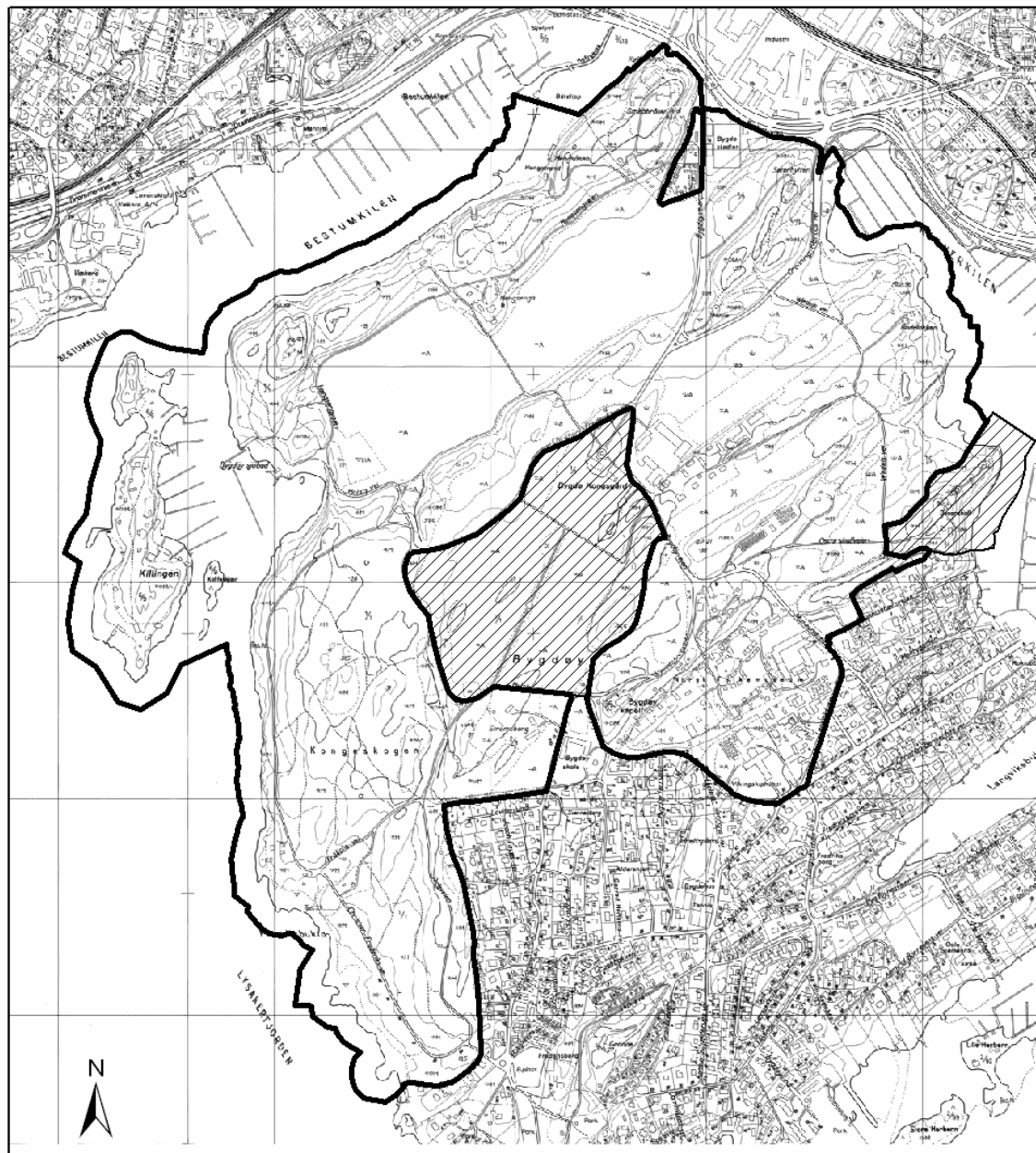
ADRESSELISTE

Navn	Gnr/bnr	Adresse	Postnr	Poststed
Hjemmelshavere				
Staten v/ Fornyings- og administrasjonsdepartementet	1/1, 2/354, 2/631	Pb 8004 Dep	0030	Oslo
Oslo kommune	1/3	Rådhuset	0037	Oslo
AS Killingen v/ Haakon Langballe	6/9	Killingen 820	0287	Oslo
Johan Henrik Andresen	2/114	Madserud allé 21	0274	Oslo
Petter Christian Gruner Sundt	2/1181, 2/210	Beddingen 2	0250	Oslo
Universitetet i Oslo	2/282	Pb 1072 Blindern	0316	Oslo
Norsk Folkemuseum	2/319	Museumsveien 10	0287	Oslo
Andre adressater				
Statsbygg		Pb 8106 Dep	0032	Oslo
Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Miljøvernavdelingen		Pb 8111 Dep	0032	Oslo
Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Landbruksavdelingen		Pb 8111 Dep	0032	Oslo
Universitetet for miljø- og biovitenskap, Institutt for landskapsplanlegging		Pb 5029	1432	Ås
Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum		Pb 1072 Blindern	0316	Oslo
NINA Oslo		Gaustadalleen 21	0349	Oslo
Naturvernforbundet i Oslo & Akershus		Vøienvolden, Maridalsveien 120	0461	Oslo
Norsk Botanisk Forening, Østlandsavdelingen		Pb 1172 Blindern	0318	Oslo
Oslo kommune, Plan- og bygningsetaten		Pb 364 Sentrum	0102	Oslo
Oslo kommune, Byantikvaren		Pb 2094 Grünerløkka	0505	Oslo
Oslo kommune, Friluftsetaten		Pb 1443 Vika	0115	Oslo
Oslo kommune, Kultur- og idrettsetaten		Pb. 1453 Vika	0116	Oslo
Oslo kommune, Samferdselsetaten		Pb 6703 Etterstad	0609	Oslo
Det Kongelige Hoff		Det Kongelige Slott	0010	Oslo
Oslo kommune, Bydel Frogner		Pb 2400 Solli	0201	Oslo
Bygdøy Vel		Pb 87 Skøyen	0211	Oslo
Bygdøy Menighet		Fredriksborgveien 18	0286	Oslo
Bygdøy skole		Strømsborgveien 12	0287	Oslo
Sjøsentret Killingen AS		Pb 12 Bygdøy	0211	Oslo
Killingen Båtforening		Pb 10 Skøyen	0211	Oslo
Kongelig Norsk Seilforening		Huk Aveny 1	0287	Oslo
Norske Studenters Roklubb		Pb 552 Skøyen	0214	Oslo
Nord Bygdø Kano Og Kajakkklubb v/ Melgård		Odins gate 2B	0266	Oslo
Bygdø & Frogner rideklubb		Fredriksborgveien 24	0286	Oslo
Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO) Oslo		Bergsalleen 21	0854	Oslo
Oslo Idrettskrets		Ekebergveien 101	1178	Oslo
Syklistenes landsforening (SLF) Oslo/Akershus		Pb 8883 Youngstorget	0028	Oslo

OVERSIKT OVER BERØRTE EIENDOMMER

Gnr/Bnr	Navn
1/1	Staten v/ Fornyings- og administrasjonsdepartementet
1/3	Oslo kommune
6/9	AS Killingen
2/114	Johan Henrik Andresen
2/116	Ukjent
2/1181	Petter Christian Gruner Sundt
2/1223	Norsk Folkemuseum
2/132	Norsk Folkemuseum
2/210	Petter Christian Gruner Sundt
2/282	Universitetet i Oslo
2/319	Norsk Folkemuseum
2/354	Staten
2/631	Staten

KARTAVGRENSNING FOR BYGDØY KULTURMILJØ

0 250 500 1 000 Meter

- Foreslått fredningsområde
- Eiendommer som disponeres av H.M. Kongen.
- Unntatt fra fredning pga. etablerte forvaltningsrutiner.

Riksantikvaren, mars 2007